

Datum
2025-03-24

Ert referensnummer
Ju2024/02513
Vår referens
Patrick Joyce

Justitiedepartementet
Enheten för migrationsrätt (L7)
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L7@regeringskansliet.se

Remissvar – Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (DS 2024:31)

Inledning

Almega har fått möjlighet att lämna ett remissvar på departementspromemorian Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (DS 2024:31).

Almega delar utredningens bedömning att det migrationsrättsliga regelverket behöver ändras för att utländska forskare och doktorander ska vilja komma till Sverige och stanna kvar i landet efter examen.

Det svenska näringslivet är kunskapsintensivt och behöver kvalificerad forskning. De svenska investeringarna i forskning och utveckling (FoU) tillhör de högsta i världen i andel av BNP. Den kunskapsintensiva tjänstesektorn, med IKT-sektorn i spetsen, har varit den snabbast växande näringen i Sverige de senaste 25 åren.

Bristen på forskare i näringslivet är dock tilltagande. Därför söker sig många företag utanför Europa för att hitta den kompetens de behöver. Brister i regelverket försvårar dock rekryteringen av denna mycket kvalificerade grupp.

Almega välkomnar de flesta av förslagen i promemorian. De utgör en bra början för att göra Sverige mer attraktivt som destination för forskare och doktorander från länder utanför EU. Målet med förslagen motverkas dock av andra inslag i regeringens politik som den planerade höjningen av lönegolvet för arbetstillstånd. Det höjda lönegolvet kommer att göra det svårare för unga forskare och studenter att få arbete i Sverige efter examen.

Almegas synpunkter på utredningens förslag

Doktorander ska kunna beviljas uppehållstillstånd för forskning

Utredningens förslag

En doktorand ska kunna ingå mottagningsavtal med en forskningshuvudman och beviljas uppehållstillstånd för forskning i stället för uppehållstillstånd som student.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Möjligheten att beviljas uppehållstillstånd för forskning kommer att skapa bättre förutsättningarna att attrahera och behålla viktig kompetens. Det finns ett flertal fördelar för doktorander att behandlas som forskare i stället för studenter. Migrationsverkets handläggningstider för uppehållstillstånd för forskning är kortare än för studenter. Dessutom är det lättare för forskare att röra på sig inom EU.

Ett förtydligt försörjningskrav vid permanenta uppehållstillstånd

Utredningens förslag

Försörjningskravet för permanenta uppehållstillstånd ska förtydligas i förordning i stället för via rättstillämpning som idag.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Tydliga och förutsägbara regler är en grundförutsättning för att personer ska vilja flytta till Sverige och forska och arbeta och för företagens vilja att rekrytera internationell kompetens.

Kravet på försörjning bör kunna uppfyllas även vid viss annan finansiering än inkomst från anställning

Utredningens förslag

Inkomst från stipendier bör kunna räknas in för att kunna uppfylla försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Att Migrationsverket tidigare inte har tagit hänsyn till inkomster stipendier vid bedömningen av försörjningsförmågan har lett till att viktig nyckelkompetens har tvingats lämna Sverige.

Sverige bör för övrigt fortsätta att verka för ett stipendieprogram som lockar internationella studenter på hög nivå till landet.

Forskare och doktorander ska ha bättre möjligheter att beviljas permanent uppehållstillstånd

Utredningens förslag

Forskare eller doktorander ska kunna få permanent uppehållstillstånd efter tre års sammanhängande forskning eller doktorandstudier i Sverige i stället för fyra år.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Möjlighet att beviljas ett permanent uppehållstillstånd redan efter tre år kan vara en avgörande faktor vid val av land att forska eller arbeta i. Förslaget kommer även att öka möjligheten för svenska företag att planera framtida rekrytering av utländska forskare som vistas i Sverige.

Återkallelse av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till förmån för ett permanent uppehållstillstånd

Utredningens förslag

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska få återkallas, på personens begäran, om personen beviljats ett permanent uppehållstillstånd.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget

Längre uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier på forskarnivå

Utredningens förslag

Personer som slutfört forskning eller studier på forskarnivå ska kunna få uppehållstillstånd på 18 månader för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i Sverige. Idag gäller tolv månader.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Rekryteringsprocesser för kvalificerade arbeten kan i vissa fall dra ut på tiden.

Möjligheter till nationell visering i vissa fall

Utredningens förslag

Forskare och doktorander ska kunna ansöka om nationell visering för utlandsresor som anknyter till forskningen eller forskarstudierna eller för att besöka sin familj i hemlandet.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Det är önskvärt att forskare eller doktorander som ansökt om förlängt uppehållstillstånd har vissa möjligheter att resa även under den tid som ansökan behandlas.

Fler möjligheter till byte av uppehållstillstånd efter inresa

Utredningens förslag

En ansökan om uppehållstillstånd ska kunna göras och beviljas inifrån landet om det finns synnerliga skäl för detta.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Det bör finnas fler möjligheter att byta grund för uppehållstillstånd utan att behöva lämna landet. En mer allmän regel som tillåter detta vid synnerliga skäl är viktigt för att undvika orimliga situationer för forskare och deras anhöriga.

Särskilt om utlänningar som har beviljats skydd enligt det s.k. massflyktsdirektivet

Utredningens förslag

Personer som har uppehållstillstånd i Sverige i enlighet med det så kallade massflyktsdirektivet ska kunna ansöka om en ny grund för uppehållstillståndet utan att behöva lämna landet.

Almegas synpunkter

Almega tillstyrker förslaget. Detta kommer göra det lättare för personer från Ukraina som idag vistas i Sverige att börja studera eller arbeta med vetenskapen om att de kan få stanna i Sverige även om massflyktsdirektivet återkallas.

Åtgärder i syfte att minska risken för att uppehållstillstånd för studier missbrukas

Utredningens förslag

Utredningen anser att möjligheten till uppehållstillstånd för studier kan missbrukas av personer som vill komma till Sverige av andra skäl, till exempel för att arbeta. Utredningen föreslår därför att:

- 1) Möjligheten till arbete begränsas till 15 timmar i veckan för personer med uppehållstillstånd för studier. Begränsningen ska även gälla under sommaren.
- 2) Kraven på godtagbara framsteg i studierna för fortsatt uppehållstillstånd för studier skärps till 62,5 procent av studierna ska vara godkända under det första året och 75 procent därefter.

Almegas synpunkter

Det är mycket angeläget att studenter från tredje land inte missbrukar regelverket och kommer till Sverige av andra orsaker än för att studera. Utredningen citerar granskningar som visar att missbruk har förekommit.

Riksrevisionens aktuella granskning av utbildningssystemet för tredje-landsstudenter (RiR 2024:21) visar dock att de utländska studenterna över

lag presterar väl och utgör en viktig rekryteringsbas för forskning och arbete i Sverige. Riksrevisionen finner heller inget tydligt stöd för att det förekommer ett omfattande missbruk av uppehållstillstånd för studier.

Almega avstyrker därför förslaget om att begränsa möjligheten till arbete till högst 15 timmar i veckan för studenter från tredje land. Det är en för ingripande åtgärd som riskerar att få motsatt effekt. Om ambitionen är att få fler utländska studenter att stanna kvar i Sverige efter examen bör de under studietiden ges samma möjlighet att skapa kontakter och påbörja en etablering på svensk arbetsmarknad som svenska studenter.

Almega tillstyrker däremot förslaget om att skärpa kraven för godtagbara framsteg i studierna för att minska risken för missbruk av regelverket.

Sverige behöver en nationell strategi för talangattraktion

Svenska företag har svårt att rekrytera och behålla arbetskraft med internationell kompetens. Svårigheterna är i vissa fall så stora att företagen undviker att rekrytera överhuvudtaget.

En del av problemen handlar om krångliga regler och långsam handläggning men det finns ett flertal andra utmaningar som behöver omhändertas. Det handlar bland annat om bostadsbrist, bristande tillgång på internationella skolor och ökade insatser för medföljande.

Almega välkomnar att regeringen har påbörjat ett arbete som syftar till att öka Sveriges attraktionskraft för internationell kompetens. För att arbetet på allvar ska kunna underlätta svenska företags internationella rekrytering behövs dock fler och mer ambitiösa åtgärder. Almega anser därför att regeringen behöver ta fram en nationell strategi för att skapa bättre förutsättningar för svenska företag att kunna attrahera, rekrytera och behålla internationell kompetens. Det gäller både högutbildad arbetskraft och arbetskraft med yrkeskunnande oavsett utbildningsnivå.

För Almega

Fredrik Östbom, näringspolitisk chef

.....

Patrick Joyce, chefekonom

.....